85 години

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Том II

85 години

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

8-9 ноември 2021 г.

Том II

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Свищов, 8-9 ноември 2021 г.

Посветена на 85 години от създаването
на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ II

Международната научно-практическа конференция е организирана в изпълнение на проект №НФ-2-2021 „Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през XXI век – тенденции и предизвикателства“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2021

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Проф. д-р Марияна Божинова
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - председател
Проф. д. н. Борислав Борисов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Катя Личева
Доц. д-р Людмил Несторов
Доц. д-р Марина Николова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Силвия Костова
Доц. д-р Христо Сирашки

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Румен Ерусалимов - *председател*
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова
Гл. ас. д-р Асен Божиков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Любчо Варамезов - *председател*
Проф. д-р Анета Денева
Проф. д-р Атанас Атанасов
Проф. д-р Йордан Василев
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д-р Маргарита Богданова
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Александър Ганчев
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIO-ECONOMIC COHESION IN THE 21ST CENTURY: TRENDS AND CHALLENGES

Svishtov, 8th - 9th November 2021

Dedicated to the 85th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME II

The international scientific and practical conference has been organized as implementation of project SF-2-2021 "Sustainable Development and Socio-Economic Cohesion in the 21st Century: Trends and Challenges", financed with funds by Ordinance of the Ministry of Education and Science for encouraging scientific research

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2021

PROGRAM COMMITTEE
Prof. Mariyana Bozhinova, Ph.D.
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Borislav Borissov, D.Sc.
Prof. Bozhidar Bozhinov, D.Sc.
Prof. Stoyan Prodanov, Ph.D.
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, Ph.D.
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, Ph.D.
Assoc. Prof. Irena Emilova, Ph.D.
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, Ph.D.
Assoc. Prof. Katya Licheva, Ph.D.
Assoc. Prof. Lyudmil Nestorov, Ph.D.
Assoc. Prof. Marina Nikolova, Ph.D.
Assoc. Prof. Plamen Petkov, Ph.D.
Assoc. Prof Silviya Kostova, Ph.D.
Assoc. Prof Hristo Sirashki, Ph.D.

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D., Chairman
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovksi, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.
Head Asst. Asen Bozhikov, Ph.D.

EDITORIAL COMMITTEE
Prof. Lyubcho Varamezov, Ph.D., Chairman
Prof. Aneta Deneva, Ph.D.
Prof. Atanas Atanasov, Ph.D.
Prof. Yordan Vasilev, Ph.D.
Prof. Krasimir Shishmanov, Ph.D.
Prof. Margarita Bogdanova, Ph.D.
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Aleksandar Ganchev, Ph.D.
Assoc. Prof. Ventsislav Vassilev, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovski, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.

The published materials have been reviewed. The authors are responsible for the content and layout of their papers, the opinions expressed, the data used and the sources cited.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ II

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, ПЛАНИРАНЕ, МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА, БИЗНЕС ИНФОРМАТИКА

МЕЖДУНАРОДНАТА ПРОИЗВОДСТВЕНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ
В СЪВРЕМЕННИЯ ТЕХНОЛОГИЧЕН БИЗНЕС
Проф. д.ик.н. Таня Горчева 7

INTEGRATION PROCESSES IN INTERNATIONAL BUSINESS: DIAGNOSIS
OF PREREQUISITES, PARAMETRIZATION AND SIMULATION
D. Sc. Econ., Professor, Illya Khadzhynov, D. Sc. Econ., Professor, Maryna Savchenko
Docent, PhD in Economics, Mariia Shkurat 16

ТЕРИТОРИАЛНИ ПРОПОРЦИИ, ДИСПРОПОРЦИИ… КОХЕЗИЯ?
(ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ)
Проф. д-р Веселин Бояджиев 25

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ
РЕСУРСИ В КОНТЕКСТА НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
Гл. ас. д-р Весела Петрова, Доц. д-р Боряна Трифонова,
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова, **Проф. д-р Емил Димов** 34

ГРАДЪТ - ИКОНОМИЧЕСКИ КАТАЛИЗАТОР
ЗА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНА
Проф. д-р Константин Калинков 43

ПОЛИТИКИ (НЕ)ОСНОВАНИ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА
Проф. д-р Маргарита Богданова 51

КОНЦЕПТУАЛИЗИРАНЕ НА СИСТЕМНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ОБРАТИ
Проф. д-р Никола Янков 59

INSTITUTIONAL CHANGES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION
OF AGRICULTURE TO INFLUENCE UKRAINIAN AGRO – EXPORTS
Assoc. Prof. Oksana Kiforenko, PhD 66

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ
КОМПЕТЕНЦИЙ БЕЛОРУССКИХ МЕНЕДЖЕРОВ
Доктор экономических наук, профессор Наталья Маковская 74

ПРОБЛЕМЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ
ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
Профессор, доктор экономических наук Вардан Бостанджян,
Кандидат экономических наук, д-р Армине Захарян, **Юлиана Акобян** 80

СЪВРЕМЕННИ МАРКЕТИНГОВИ АСПЕКТИ НА ПАЗАРА
НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Ваня Григорова ……..…….. 91

РОЛЯТА НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА
ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Корнелия Тодорова ……..……..…….…….. 100

УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА
КАТО ФАКТОР НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЕФЕКТИВНОСТТА
НА НОВА ПАРАДИГМА НА ИНДУСТРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Александър Александрович Сергеев …..……...…….……. 108

ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОЦЕСИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Анатолий Асенов …...…….…..……. 116

ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕГРЯВАНЕ И МОБИНГ
В ДИГИТАЛНА РАБОТНА СРЕДА
Доц. д-р Венета Христова …….……..……. 124

БИЗНЕС МОДЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Веселин Попов, Доц. д-р Петя Емилова ……..……. 132

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНФЛУЕНСЪР МАРКЕТИНАГА В БИЗНЕСА
Доц. д-р Виржиния Иванова …….……. 139

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ С УСЛУГИ НА БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Галина Захариева …….……. 147

ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ – КЛЮЧОВ ФАКТОР
ЗА ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОМЯНАТА
Доц. д-р Георги Кондев ……..…….……. 155

ВЛИЯНИЕ НА TQM И ВЪНШНИТЕ РИСКОВЕ
ВЪРХУ ПРОЦЕСИТЕ СВЪРЗАНИ С УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОМЯНАТА В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Георги Кондев, Докторант Ирена Михайлова …….……..……. 164

ЕКОИНОВАЦИИ И РЕСУРСНА ЕФЕКТИВНОСТ
Доц. д-р Дафина Донева …..……. 172

ЕТИКА И ЕТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА –
МОДЕЛИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Евелина Парашкевова, Докторант Изабела Йонкова …….……. 179

МОДЕЛИРАНЕ НА ЕКСПОРТНАТА ПАЗАРНА ОРИЕНТАЦИЯ
Доц. д-р Здравко Любенов ……..……. 187

ВЛИЯНИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ НАГЛАСИ И НАВИЦИТЕ
ПРИ ПОТРЕБЯВАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ
Доц. д-р Иван Марчевски, Ас. д-р Криста Нейкова ……..……. 191

РЕЦЕСИЯТА ПОРОДЕНА ОТ COVID-19 И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ
ЗА ПРОМЕНИ В БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Людмил Несторов ……..……. 199

РЕКЛАМНИТЕ АГЕНЦИИ В КОМУНИКАЦИОННИЯ ПРОЦЕС
Доц. д-р Пенка Горанова ……...…….……. 210

ЕФЕКТЪТ НА РОЗЕНТАЛ – КОНТРОЛНИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ
Доц. д-р Пепа Стойкова, Доц. д-р Ирена Емилова ……...…….……. 218

ДИГИТАЛНАТА ЕКОСИСТЕМА – ТЕХНОЛОГИИ И БИЗНЕС МОДЕЛИ
Доц. д-р Петя Емилова, Доц. д-р Веселин Попов ……...……...……. 227

РАЗБИРАНЕ ЗА РОЛЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
В ПОСТИГАНЕТО НА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Румяна Златева ……..……. 234

НАМАЛЯВАНЕ НА РАСТЕЖА И ДЕСТАБИЛИЗИРАЩИ
ЕФЕКТИ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ГЛОБАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Румяна Златева, Доц. д-р Али Балканли ……..……. 241

ТЕОРЕТИЧНИ И ЕМПИРИЧНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА КОМУНИКАЦИОННАТА
ПОЛИТИКА НА ТЪРГОВСКАТА СТРУКТУРА
Доц. д-р Христина Михалева, Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..……. 250

МЯСТО И СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРОЦЕСА ЗА УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОЕКТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОСТАНАЛИТЕ ПРОЦЕСИ
Доц. д-р Христо Сирашки ……..…… 259

УПРАВЛЕНИЕ НА ИНОВАЦИИТЕ В ИНДУСТРИАЛНОТО
ПРЕДПРИЯТИЕ В УСЛОВИЯТА НА КРИЗА
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова ……..……..…… 266

ДИФУЗИЯТА НА ИНОВАЦИИ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Даниела Илиева ……..……...…. 276

АЛГОРИТЪМ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ
В ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНСТИТУЦИЯ
Гл. ас. д-р Деница Загорчева ……....…. 284

УПРАВЛЕНИЕ НА КАРИЕРАТА –
ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева ……....…. 292

УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Елена Йорданова ……..…..… 298

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПЛАНИРАНЕТО
НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА БИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Елица Лазарова …….……..... 303

ГЛОБАЛНАТА ТЪРГОВИЯ С ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНИ
ПРОДУКТИ КАТО ДВИГАТЕЛ НА РАСТЕЖА
Гл. ас. д-р Ивайло Петров …….…..…. 312

ВЛИЯНИЕ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
ВЪРХУ ЦИФРОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова …….……..… 320

СТРАТЕГИЧЕСКА КОРПОРАТИВНА ОТГОВОРНОСТ –
ОСОБЕНОСТИ И ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Милен Динков …… 328

МЕДИКО-ГЕОГРАФСКАТА КОХЕЗИЯ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Нели Веселинова …… 335

СЪСТОЯНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ИЗНОС В КОНТЕКСТА
НА ПАНДЕМИЯТА ОТ КОВИД-19
Гл. ас. д-р Недялко Несторов ……..…..…… 343

КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ
КАТО КОМПОНЕНТ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ –
ВЗАИМОВРЪЗКИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Гл. ас. д-р Станислава Стоянова …….……. 349

ИНТЕГРИРАНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ КАТО ИНСТРУМЕНТ
ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНВЕРГЕНЦИЯ МЕЖДУ РЕГИОНИТЕ
Ас. д-р Мариела Стоянова …….……. 357

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ ПРИ КРИЗА - СЪВРЕМЕННИ
ИЗМЕРЕНИЯ И ВЪЗМОЖНИ БИЗНЕС РЕШЕНИЯ
Ас. д-р Надежда Стефанова ……..…. 363

РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА РЕКЛАМНИЯ ПРОЦЕС В АГРОБИЗНЕСА
Ас. д-р Пламен Петров ……..……. 371

INTERNATIONAL ENTREPRENEURSHIP IN THE NEXT NORMAL:
CHALLENGES AND OPPORTUNITIES
Sen. lect. Margarita Mihaylova, PhD …….…….. 378

СИСТЕМИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА МАРКЕТИНГОВАТА
ДЕЙНОСТ В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Д-р Ралица Янева …….…. 385

ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ НА МЪРЧАНДАЙЗИНГОВОТО ПРОДУКТОВО НИВО ПОСРЕДСТВОМ МАТРИЦАТА ARTHUR D. LITTLE – A. D. L.
Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..... 393

THE IMPACT OF ELECTRONIC HUMAN RESOURCES MANAGEMENT PRACTICES ON ACHIEVING COMPETITIVE ENTREPRENEURSHIP FOR BUSINESS ORGANIZATIONS
Mohamed Mostafa Ali AlBaz, PhD, Lecturer,
Adham Said Ali Ibrahim, MSC, PhD Student ……..……..… 401

УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТНИ ЕКИПИ В МУЛТИПРОЕКТНА СРЕДА
Докторант Боян Врančев ……..…….. 409

ИНОВАЦИИ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА „ЗЕЛЕНИ“ ПОЛИТИКИ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО
Докторант Владо Божилов ……...……..……. 416

КОНФЛИКТИТЕ В ОРГАНИЗАЦИЯТА И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
Докторант Мария Велкова ……..… 425

ОТРАСЛИ НА ИКОНОМИКАТА

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИЯТ ТУРИЗЪМ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ
Проф. д-р Марияна Божинова ……..… 435

ИНДУСТРИАЛНА ПОЛИТИКА В ДЪРЖАВИ С РАЗВИВАЩИ СЕ ПАЗАРИ В КОНТЕКСТА НА ИНДУСТРИЯ 4.0
Проф. д.ик.н. Евгений Савелев, Проф. д.ик.н. Виталина Куриляк …….…….. 443

ОСОБЕНОСТИ НА ФОРМИРАНЕ НА МЕХАНИЗМА НА УПРАВЛЕНИЕ НА СОЦИАЛНО ОТГОВОРНИТЕ КОМПАНИИ ВЪВ ВЕРИГАТА НА ДОСТАВКИТЕ
Проф. д-р Анета Денева, Докторант Рустам Асланзаде ……..... 451

БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ КАТО АТРАКТИВНИ НИЪРШОРИНГ ДЕСТИНАЦИИ
Проф. д-р Любчо Варамезов, Кармен Врančев ……... 457

ДИГИТАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА – ИНСТРУМЕНТ НА УПРАВЛЕНСКОТО КОНСУЛТИРАНЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА СМАРТ ТУРИЗМА
Доц. д-р Николай Цонев, Докторант Данаил Алеков ……..…….. 464

ВЛИЯНИЕ НА КРИЗИСНИТЕ СЪБИТИЯ ВЪРХУ ТЪРГОВИЯТА НА ДРЕБНО
Доц. д-р Венцислав Перков ……. 472

ЗНАЧИМОСТ НА АГРАРНИЯ СЕКТОР ЗА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Виолета Блажева …….…….. 480

НОВИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИЯ БИЗНЕС
В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Доц. д-р Искра Пантелеева ……..….. 488

ТУРИЗЪМ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Доц. д-р Любка Илиева ……..….. 497

ФОРМИРАНЕ НА СЕНЗОРНИ ИЗЖИВЯВАНИЯ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
ПАКЕТИ КАТО ФАКТОР ЗА ЗАВРЪЩАНЕ НА ТУРИСТИТЕ
В ДЕСТИНАЦИЯТА
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Ралица Георгиева ……..… 505

БИЗНЕС ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ПРОДУКТИТЕ ПО ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО ИМ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Стилияна Басмаджиева ……. 513

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ АГРАРЕН СЕКТОР
В УСЛОВИЯ НА ТРАНСФОРМИРАЩА СЕ
КЪМ УСТОЙЧИВОСТ ИКОНОМИКА
Доц. д-р Марина Николова ……..…… 523

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВ КООПЕРАТИВЕН
МОДЕЛ В БЪЛГАРСКОТО СЕЛСКО СТОПАНСТВО
Доц. д-р Маруся Линкова ……..….. 532

ИЗИСКВАНИЯ ОСИГУРЯВАЩИ ЗДРАВОСЛОВНИ
И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД В ЦЕХОВЕТЕ
ЗА КОНФЕКЦИОНИРАНЕ НА ОБУВНИ ИЗДЕЛИЯ
Доц. д-р Николай Карев ……..……. 539

ТЪРГОВИЯТА НА БЪЛГАРИЯ С ТРЕТИ СТРАНИ –
АНАЛИЗИ И ТЕНДЕНЦИИ
Доц. д-р Петранка Мидова ……..…… 547

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОЦЕНКА НА ПАКЕТИ ОТ АКЦИИ
Доц. д-р Светослав Илийчовски ……..... 555

ВЪЗНИКВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕКСТИЛНАТА ИНДУСТРИЯ
В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Сергей Найденов, Докторант Калин Петров Киряков …….. 564

ОМНИКАНАЛНАТА ИНТЕНЗИВНОСТ НА АСОРТИМЕНТНО ПРЕДЛАГАНЕ
КАТО ДЕТЕРМИНАНТА НА ПОТРЕБИТЕЛСКАТА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ
Доц. д-р Симеонка Петрова …. ……...571

КООПЕРИРАНЕ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ ЗА УСТОЙЧИВ
РАСТЕЖ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Славена Стоянова ……..…… 579

РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА И ПРОГРАМИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ
ТЕРИТОРИЯТА И ТУРИЗМА В СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ
Доц. д-р Тихомир Личев ……. 587

СОЦИАЛНАТА КОХЕЗИЯ – ХАРАКТЕРИСТИКИ
И ТЕОРЕТИЧНА РАМКА
Гл. ас. д-р Ваня Ганева ……..….. 595

КОРПОРАТИВНА СОЦИАЛНА БЕЗОТГОВОРНОСТ
Гл. ас. д-р Емил Николов …… 603

ЗАЕТИТЕ ЛИЦА В ТЪРГОВСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ –
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ
Гл. ас. д-р Зоя Иванова …… 611

ИНТЕЛИГЕНТНИ РЕШЕНИЯ ЗА ТЪРГОВИЯ НА ДРЕБНО –
ОБЛАЧНА БАЗИРАНА ТОЧКА НА ПРОДАЖБА
Гл. ас. д-р Иван Маринов …… 619

КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА - МОДЕЛ ЗА ПОВИШАВАНЕ
УСТОЙЧИВОСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева ……... 625

ДИНАМИКА В ЗАЕТОСТТА НА ЛЕГЛОВАТА БАЗА ПО БЪЛГАРСКОТО
ЧЕРНОМОРИЕ ЗА ПЕРИОДА 2019-2021г.
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова……632

ПРИЛОЖЕНИЕ НА СКЛАДОВИТЕ СИСТЕМИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА
ТЪРГОВСКИТЕ ПРОЦЕСИ ПРИ ОМНИКАНАЛНИ ТЪРГОВЦИ
Гл. ас. д-р Марияна Кътева…….. 638

ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Гл. ас. д-р Павлин Павлов ……..……645

ПЛАНЪТ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – СМЯНА НА ПРИОРИТЕТИТЕ
В ТРАНСПОРТНИЯ СЕКТОР
Гл. ас. д-р Петя Коралова-Ножарова, Гл. ас. д-р Щерьо Ножаров…….……651

МРЕЖОВИ ВЕРИГИ НА ДОСТАВКА В АГРОБИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Радка Ненова ……..…….…….659

ДИНАМИКА И РАЗВИТИЕ НА ПРОИЗВОДИТЕНОСТТА
НА ТРУДА В СЕКТОР УСЛУГИ
Гл. ас. д-р Силвия Господинова …….……...667

СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева ……..……675

ФОТОВОЛТАИЧНИТЕ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТА
НА ЗЕЛЕНАТА СДЕЛКА
Гл. ас. д-р Явор Станев ……681

ТЕРИТОРИАЛНА КОНЦЕНТРАЦИЯ НА СЕКТОР НЕДВИЖИМА
СОБСТВЕНОСТ И ФАКТОРИТЕ, КОИТО МУ ВЛИЯЯТ
Гл. ас. д-р Яна Стоенчева ……..….. 686

ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИТЕ
НАМЕРЕНИЯ НА МЛАДИТЕ
Ас. д-р Ивайло Костов ……..695

НАЧИНИ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ДРЕБНИЯ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ
БИЗНЕС В СФЕРАТА НА ТУРИЗМА СЛЕД COVID-19
Ст. преп. Елка Узунова ……702

ПРОИЗВОДСТВО НА ВОДОРОД ЧРЕЗ ЯДРЕНИ ЦЕНТРАЛИ –
ПЕРСПЕКТИВИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Д-р Борислав Боев ……...……..708

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ТРЪЖНИТЕ ПРОЦЕДУРИ В УПРАВЛЕНИЕТО
НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ – АКЦЕНТИ И ПРОБЛЕМИ
Доктор Валери Велковски ……..…….716

ПРОГРАМАТА ЗА ПРОФИЛАКТИКАИ РЕХАБИЛИТАЦИЯ
НА НОИ КАТО ЧАСТ ОТ ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА
ЗА ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
Доктор Кристина Георгиева ……..725

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
НА ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО КОХЕЗИОННАТА
ПОЛИТИКА ПРЕЗ XXI-ВЕК
Докторант Айтен Сабри …….. 733

ЗЕЛЕНАТА ИКОНОМИКА И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО
Докторант Александър Личев ……740

ПРИКЛЮЧЕНСКИЯТ ТУРИЗЪМ КАТО НЕРАЗДЕЛНА
ЧАСТ ОТ СВЕТОВНИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Виктория Янакиева ……..748

НЕГАТИВНИ ПРОЯВЛЕНИЯ ОТ ПРИЛОЖЕНИЕТО
НА МЕДИЦИНСКИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Десислава Александрова ……..754

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПОДХОД ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИЗИСКВАНИЯТА
ЗА СЕРИАЛИЗАЦИЯ НА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ ОТ СТРАНА НА ООП
Докторант Димитър Райчев ……761

ЕТИКА И ЕТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА – МОДЕЛИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

Доц. д-р Евелина Парашкевова[1]
Докторант Изабела Йонкова[2]

Резюме: *Настоящият доклад има за цел да разгледа и анализира научните постановки в областта на етиката в публичния сектор, като представи и утвърдени авторови модели по отношение на елементите на етичната инфраструктура. Чрез методите на сравнителния и критичния анализ са рамкирани и очертани основните предимства и недостатъци на съществуващите теоретични модели. На базата на индукцията и дедукцията е очертан един нов, по-обогатен от гледна точка на включените елементи, модел на етична инфраструктура, който би имал принос за по-устойчиво функциониране на публичните организации.*

Ключови думи: *етика, етична инфраструктура, модели, публична администрация.*

JEL:H11, P48

ETHICSC AND ETHICAL INFRASTRUCTURE – PUBLIC SECTOR MODELS

Assoc. Prof. Evelina Parashkevova, PhD
Izabela Yonkova, PhD Student

Abstract: *This article aims to review and analyze the scientific statements in the field of ethics in the public sector, presenting and validated authorial models regarding the elements of ethical infrastructure. The main advantages and disadvantages of the existing theoretical models are framed and outlined through the methods of comparative and critical analysis. Based on induction and deduction, a new model of ethical infrastructure, enriched in terms of the elements included, has been outlined, which would contribute to a more sustainable functioning of public organizations.*

Key words*: ethics, ethical infrastructure, models, public administration.*

JEL: H11, P48

1. Въведение

Етичността в обществените отношения е обект на множество изследвания и винаги предизвиква оживени дискусии сред научните среди. Поведението на заетите в държавния апарат често пъти е критично анализирано, без обаче да се търси релация между фактори и организационна среда в контекста на етичността.

[1]e.parashkevova@uni-svishtov.bg, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов
[2]ionkovaizabela@gmail.com, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов

Публичната власт и заетите в нея имат за цел да отстояват обществения интерес и да реализират политики в обществена полза при ефективно, ефикасно и целесъобразно разходване на ограничените публични ресурси. Спазването на тези принципи гарантира доброто управление, включително и по отношение на финансите, което пък от своя страна повишава общественото доверие в институциите и ангажираните в нея.

Всяко нарушаване на етичността или съмненията за наличие на неетично поведение разрушава общественото доверие в администрациите и поражда риск за функционирането на институциите и реализирането на обществените цели и публични политики.

Етичността на администрацията се въплъщава в съблюдаването на принципи, превръщащи я в публична, а именно: нормативна обоснованост, отчетност, публичност, прозрачност, ефективност, ефикасност, равенство при изпълнението на всички работни процеси и обществени функции. Това означава, че независимо дали процесите са насочени, или не към клиента, тези принципи съпътстват изпълнението и управлението на функциите, като по този начин се гарантира спазването на обществения интерес.

Не бива да се забравя обаче, че администрацията действа и съобразно два други принципа, които не рядко подкопават основите за прилагане на посочените по-горе принципи, а именно: *оперативна самостоятелност и обвързана компетентност*. Реално, оперативната самостоятелност е свързана със целесъобразността при вземане на управленско решение стига да е спазена нормата. Това означава, че е възможно при един и същ казус да бъдат взети различни решения, стига те да бъдат в рамките на действащото законодателство. Обвързаната компетентност, от своя страна, е свързана с тясното прилагане на закона в определени случаи, при които е важно спазването на установена процедура, срокове и т.н., без възможност за преценка начина и подхода за прилагане. Нерядко тези два принципа влизат в конфликт един с друг и създават усещане за некомпетентност и неетичност в поведението на администрацията.

Преодоляването на тези слабости, повишаването на качеството на резултатите от работата на администрацията и създаване на разумна увереност, че целите се постигат при съблюдаване на обществен морал и етика, изисква създаването на адекватна организационна среда със съответната етична инфраструктура.

2. Модели на етична инфраструктура - обзор

В научната литература съществуват няколко широко разпространени модела на етична инфраструктура. Един от тях е разгледан от Емилия Къндева (Къндева, 1998, стр. 344-345). Тя набляга на изясняването на същността на елементите, както и на тяхното положително влияние върху административната етика, но моделът, който представя не отделя достатъчно внимание

на отрицателното проявление на елементите. Според нея етичната инфраструктура съдържа вътрешните фактори, които влияят или даже определят етиката вътре в самата административна система. Самата етична инфраструктура представлява съвкупност от 9 елемента, които включват:

✓ Политическо ръководство - политическите насоки, изразени в речи, изказвания, интервюта и писмени изявления на политически ръководители, и лица, заемащи политически постове в държавния апарат.

✓ Контрол и отчетност - обхваща етичните стандарти на поведение на държавните служители. Става въпрос за формалния контрол, който по-висшестоящият орган осъществява върху подчинения му в организационната йерархия. Може да включва: изслушване на отчети, съвещания, посветени на работата с гражданите, приемни дни и т.н.

✓ Отговорност и стимули - прилагат се, за да се установи дали и как се изпълняват етичните норми в държавната служба, в резултат на което могат да бъдат изградени системи от отговорности и стимули, съответно при етично и неетично поведение.

✓ Условия на организация на държавната служба - самото организиране на работата и нейното разпределение определя средата, в която служителят изпълнява своите задължения.

✓ Справедливо и еднакво третиране на всички служители – кадровата политика заема важно място в етиката в администрацията, чрез справедливо, еднакво и обективно третиране на всички служители.

✓ Заплати и възнаграждения - служителите трябва да бъдат заплатени в съответствие с техния труд, отговорности, квалификация, образование и други професионални умения.

✓ Сигурност – тя е важно условие за професионално и отговорно изпълнение на служебните задължения, но абсолютната сигурност в заеманата позиция, може да доведе до чувство за безнаказаност и безпардонност при изпълнение на служебните задължения на държавните служители.

✓ Обучение – не може да се предполага, че при постъпване на служба, служителите са вече изградени личности и техните етични стандарти не трябва да се развиват, етиката на държавните служители предявява стандарти, които са различни от етиката на обикновения гражданин. Това налага държавните служители да преминават периодични обучения по етика.

✓ Етични кодекси - заемат водеща роля в изграждането и функционирането на етичната инфраструктура чрез нормите, които съдържат.

За разлика от Емилия Кындева, Людмил Георгиев (Георгиев, 1999) предлага модел на етична инфраструктура и разглежда влиянието на елементите, наблягайки на функциите, които етичната инфраструктура изпълнява. Моделът на Л. Георгиев включва 7 елемента, които до известна степен, като обхват покриват и предложенията на Кындева, макар и наречени по друг начин. Елементите са:

✓ Политическа ангажираност – включва етичните инициативи, които не могат да бъдат осъществени без политическа намеса. Тези инициативи са представени под формата на речи, интервюта, изявление и друг вид риторика и са подкрепени с финансови ресурси.

✓ Правна уредба – отнася се до онази част от законодателството, която регламентира етичните норми, стандарти и модели.

✓ Отчетност и контрол - елементът определя границата на отговорността на държавните служители в организационната йерархия. Той обхваща вътрешния контрол, който ръководните кадри осъществяват върху подчинените си по отношение на трудовото изпълнение и последващите резултати.

✓ Кодекси за поведение - юридически или административни документи, които заемат ръководна роля в етичната инфраструктура, като регулатори на етичното поведение.

✓ Професионална социализация – обхваща образователните и обучителните програми по етика, чрез които държавните служители се запознават с основните етични понятия, стандарти, ценности и норми.

✓ Координиращи органи – специално създадени държавни органи, натоварени с дейността да координират и наблюдават етичното поведение в държавната администрация.

✓ Работни условия в обществения сектор – условията, в които работят държавните служители несъмнено влияят върху тяхното етично поведение, тъй като те са основен елемент на организационната среда.

Трябва да се отбележи, че авторите, изследващи темата посочват, че етичната инфраструктура е сложна система. Ключовото тук е думата **система** от гледна точка на динамика, взаимодействие и действие, което на практика означава, че ***етичната инфраструктура осигурява среда за цялостно функциониране на администрацията съобразно общовалидни човешки и обществени ценности и норми***.

Според Емелянов и Штирьов (Ємельянов & Штирьов, 2011) етичната инфраструктура е сложна система, съдържаща 9 елемента, всеки от които, в процеса на нейното създаване, е независим и важен, допълващ и укрепващ другите. Елементите, които авторите разглеждат представляват до голяма степен компилация между тези разгледани от Кънdева и Георгиев, но тяхното значение и обхват от гледна точка на организацията са различни и включват:

✓ Политическата и обществена воля – за правилното функциониране на администрацията е необходимо, етичните стандарти и ценности да бъдат признати, на първо място от политическия елит, който управлява държавата. Причините са следните - от една страна, решенията и действията, насочени към развитието на етиката в публичния сектор, зависят от политиците, а от друга – не е възможно да съществува институция с висока степен на етичност, ако лидерът й не притежава висок морал.

✓ Етично законодателство - сложен механизъм, чрез който трябва да бъде изграден функциониращ организационен способ за внедряване на етични норми.

✓ Докладване и надзор - има за цел да регулира отговорността на държавните служители и санкциите, които се прилагат за нарушаването на етичните норми. Докладването и надзорът позволяват изграждането на ясно формулирана етична рамка, която прави дейността на администрацията прозрачна, като спомага да се осигури отговорност при изпълнение на механизмите за самоконтрол, вътрешен и външен контрол.

✓ Кодекси за поведение –те прокламират правилата и стандартите за поведение на държавните служители, съдържат подходящи наказания за нарушенията на етичните стандарти, гарантират откритост и прозрачност на административната дейност.

✓ Професионална социализация – чрез нея се формират социалните качества на личността, активно се овладяват и възпроизвеждат връзките с обществеността. Този елемент следва да формира правилна субективна ориентация на служителите и да реализира ролевите им очаквания.

✓ Правилните условия на организация на държавната служба –визира подходящите условия на труд за държавните служители, при които надделява възможната свобода на избор, атмосфера на доверие, уважение, достойнство, инициативност и т.н.

✓ Институциите, които координират етиката на държавна служба, отговорни за решаването на етичните проблеми, също имат важно място в етичната инфраструктура. Етичните отношения се нуждаят от специално независим държавен орган, който да разглежда въпроси, свързани с професионална етика на държавните служители, което се обуславя от сложността на административните отношения.

✓ Надзор (контрол) върху дейността на държавните служители чрез институциите на гражданското общество. Този елемент намира място в модела поради две основни причини – първо, защото административните услуги трябва да са прозрачни, за да могат гражданите да формират мнение за дейността на публичния сектор. Второ, защото гражданите трябва постепенно да бъдат обучавани на правила и умения за обществена дейност, особено в общества където тези практики са забравени.

✓ Етична проверка (експертиза) -позволява поддържане на етичния климат в публичната администрация и така допринася за спазването на етичните норми и антикорупционните мерки, създавайки подходяща среда и благоприятни условия не само за държавните служители, но и за гражданите.

От практическа гледна точка с висока степен на полезност и приложимост е моделът предложен от Организацията за икономическото сътрудничество и развитие (ОИСР). Според Организацията добре функциониращата

етична инфраструктура подкрепя средата в публичния сектор, която насърчава високото ниво на стандарти на поведение. Всяка функция и елемент е отделен, важен, градивен фундамент, но отделните елементи се допълват и взаимно се подсилват. За да се постигне необходимото организационно въздействие - последователна и интегрирана инфраструктура, елементите трябва да са интегрирани помежду си. В структурно отношение моделът на ОИСР очертава три групи елементи, обобщени на база функционалност, а именно функции по насочване, по управление и по контрол. Многофункционалността е друга характеристика на елементите на етичната инфраструктура, тъй като един елемент може изпълнява повече от една функция.

ОИСР предлага модел от 8 ключови елемента (OECD, 2000, стр. 23-25):

✓ Политическа ангажираност - при липсата на устойчив политически ангажимент за етично поведение в администрацията, всички усилия по насърчаването на подобно поведение ще бъдат напразни.

✓ Работещи кодекси за поведение - кодексите за поведение играят важна роля за определяне на очакваните стандарти на поведение, особено в страните от ОИСР, които са възприели „човешки“ стилове на публично управление.

✓ Механизми за професионална социализация - това са процесите, чрез които държавните служители учат и възприемат етичните норми, стандарти за поведение и ценности на обществената служба.

✓ Органи, които координират етиката – съществуват различни разновидности на органите, които координират етиката, но това не трябва да се тълкува като освобождаващо от отговорността обстоятелство, което е способно самостоятелно да осигури етичното поведение в рамките на организацията.

✓ Условия, подкрепящи обществените услуги - обхваща стандартите за етично поведение, очаквани от държавните служители, от една страна, а от друга - привилегиите на държавната служба, като: сигурност на работното място, възможности за кариерно развитие, справедливо възнаграждение, мобилност, социална оценка и т.н.

✓ Ефективна правна рамка - законите и наредбите определят основните стандарти на поведение на държавните служители и ги налагат чрез системи за разследване. При прегледа на правната си рамка една държава трябва да провери дали съществуващите наказателни кодекси и законите за държавната служба, които се прилагат за държавните служители са ясни и последователни.

✓ Ефективни механизми за отчетност - определят насоките за проверка на постигнатите резултати и спазване на надлежния процес. Включват вътрешни административни процедури, процеси като одити и оценки на представянето на организацията, подаване на сигнали и т.н.

✓ Активно гражданско общество – този елемент представя етиката като отговорност на цялото общество, което помага на гражданите да действат и е наблюдател за действията на държавните служители, осъществявайки граждански контрол над тях.

3. Възможности за обогатяване на съществуващите модели

На база на направения кратък обзор на някои от съществуващите модели на етична инфраструктура, се оформя концепция за модел за етична инфраструктура включващ 10 елемента, а именно: *политически ангажимент; контрол и отчетност; обучение; професионална социализация; заплати и възнаграждения; справедливо и еднакво третиране на всички служители (кадрова политика), етично законодателство и етични кодекси; активно гражданско общество; органи, които координират етиката; лична почтеност и етика.*

Личната почтеност и етика на служителите в държавната администрация е десетият елемент, който е авторски и не се съдържа в разгледаните модели на етична инфраструктура.

Личната почтеност и етика могат да се определят като действия, които следват моралната цялост, личните ценности, възгледи и убеждения на служителите, и придържането им към принципите, посредством които функционира държавната служба. На практика, личната почтеност и етика са застъпени като концепция в системите за финансово управление и контрол, поточно в елемента контролна среда от интегрираната рамка за вътрешен контрол COSO (AICPA, 2013), в политиките по управление на човешките ресурси, в Етичните кодекси. До момента, обаче този елемент не е част от етичната инфраструктура и въздействие върху организацията на този десети елемент не се изследва.

Личната почтеност и етика влияят съществено върху етичната среда и климат в организациите, върху административното обслужване и отношенията администрация – граждани. Личната почтеност и етика не е константа величина. Не може да се предполага, че при постъпване на служба е налице висока степен на почтеност, която не се нуждае от развитие. За правилното функциониране на организацията, ръководството й следва да предприема постоянни и адекватни мерки, които да спомагат изграждането и поддържането на висока етика в служителите.

4. Заключение

От направения кратък обзор на моделите на етична инфраструктура можем да обобщим, че те разглеждат инфраструктурата в различен контекст и представят различни по съдържателност елементи. Всеки един от моделите, безспорно се отличава с полезност, но не и с пълнота, тъй като в никой от тях не е разгледан въпросът за личната почтеност на служителите. Това дава основание да се предложи един по-пълен, по-обогатен модел на етична

инфраструктура, който основавайки се на съществуващите модели и включените в тях елементи, разглежда и личната почтеност на служителите в администрацията, като основен и най-важен елемент от гледна точка на влиянието върху цялостното функциониране на етичната инфраструктура в публичния сектор. Въздействието на този елемент върху организационното функциониране, върху трудовата среда, качеството на работните процеси и цялостната работна атмосфера може да бъде оценявано на този етап само косвено, тъй като все още не са разработени количествени механизми за пряка оценка. Въпреки това очакванията са, че положителното влияние ще е съществено.

Използвани източници

Георгиев, Л. (1999). *Етика на обществените служби – практически доклади по проблемите на обществото.* София: НБУ.

Ємельянов , В. М., & Штирьов, О. М. (2011). Етична інфраструктура державного управління: механізми впровадження. *Наукові праці. Державне управління*, 1-5.

Кънdева, Е. (1998). *Основи на публичната администрация.* София: Сиела.

AICPA. (2013). *COSO internal control - integrated framework: executive summary, framework and appendices, and illustrative tools for assessing effectiveness of a system of internal control.* AICPA.

OECD. (2000). *Trust in government - Ethics measures in OECD countries.* OECD.